

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2001 vp

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus ETYJ:n par- lamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2000

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 28 päivänä maaliskuuta 2001 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomuksen ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2000 (K 2/2001 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ETYJ-valtuuskunnan puheenjohtaja, puhe-
mies Riitta Uosukainen
- ETYJ-valtuuskunnan sihteeri Gunilla Carlan-
der.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Vuonna 1999 Istanbulissa hyväksytyn Euroopan turvallisuuden peruskirjan (*Charter for European Security*) pohjalta ETYJ:n eri toimielinten välistä yhteistyötä on parannettu uudistettujen yhteistyömallien avulla. Peruskirja linjasi myös kattavasti ETYJ:n yhteistyötä muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Valiokunta tukee ETYJ:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen pyrkimystä tiivistää yhteistyötään erityisesti niillä toimialoilla ja -alueilla, joilla eri järjestöjen toiminta on päällekkäistä. Vakavien kansainvälisten kriisien hoito eri kansainvälisten järjestöjen toimesta toteutettavien mittavien operaatioiden avulla, esimerkkinä kansainvälisen yhteisön toiminta Kosovossa, jossa kertomuksen mukaan yksin ETYJ:llä on paikalliset työntekijät huomioiden yli 2 000 työntekijää, asettaa järjestöille jatkuvan veloit-

teen tehdä kattavaa ja tuloksellista yhteistyötä keskenään.

Järjestöjen hyvistä pyrkimyksistä huolimatta voidaan valiokunnan mielestä arvioida, että yhteistyön kulttuurin aikaansaamisessa järjestöjen välille on puutteita ja sen myötä kansainvälisten järjestöjen käytännön yhteistyössä on varsin paljon toivomisen varaa. Esimerkiksi Kosovossa puutteellinen koordinaatio erityisesti kansainvälisen rauhanturvaoperaation alkuvaiheessa ilmeisesti heikensi kaikkien järjestöjen toiminnan tuloksellisuutta. Valiokunta pitää Kosovoa kuitenkin myönteisenä esimerkkinä siinä mielessä, että siellä merkittävät kansainväliset järjestöt, ETYJ mukaan luettuna, toimivat ei-sotilaallisessa toiminnassa yhteisen rakenteen puitteissa eli Yhdistyneiden kansakuntien Kosovon hallinnon (UNMIK) alaisuudessa.

Koordinaation puute kansainvälisten järjestöjen välillä voi myös tietyissä tilanteissa tarjota

kohdealueiden johtotahoille mahdollisuuksia tehdä vain valikoitua ja lähinnä omien tarkoituseriensä mukaista yhteistyötä eri järjestöjen kanssa.

Merkittävä osa ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen työstä on kertomusvuonnakin suuntautunut demokratiakehityksen kannalta ongelmallisille Euroopan alueille. Yleiskokouksen demokratiatyöryhmät ovat seuranneet tiiviisti esimerkiksi Valko-Venäjän sekä Moldovan ja siellä erityisesti Transdniestrian alueen kehitystä. Vaikka ETYJ:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen työ ei mainituissa maissa ole vielä tuottanut näkyviä tuloksia kriisien ratkaisemisessa, valiokunta kannattaa tämän työn johdonmukaista jatkamista ja arvostaa Suomen valtuuskunnan aktiivista osallistumista demokratiatyöryhmien työhön.

Valiokunta pitää valitettavana, että ETYJ ei pyrkimyksistään huolimatta ole päässyt kertomusvuonna eikä sen jälkeenkään palaamaan Tshetsheniaan seuraamaan alueella yhä vakavana jatkuvan kriisin kehitystä paikan päällä. Valiokunta painottaa, että järjestön on jatkettava ponnisteluja Tshetshenian ihmisoikeustarkkailun mahdollistamiseksi.

Istanbulissa hyväksytyssä Euroopan turvallisuuden peruskirjassa korostetaan vapaiden ja oi-

keudenmukaisten vaalien merkitystä demokratian edellytysten luojana. Kertomusvuonna ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen valtuuskunnat tarkkailivat vaaleja mm. Kroatiaassa, Kirgisiassa, Venäjällä sekä Azerbaidzhanissa.

Valiokunta arvostaa ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen pitkäjänteistä työtä vaalitarkkailussa. Valiokunta katsoo kuitenkin, että ETYJ:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen vaalitarkkailutoimintaa tulisi pyrkiä kehittämään edelleen. Tulisi mm. selvittää mahdollisuudet kytkeä myös parlamentaarikotarkkailijoita pitkäjänteiseen vaalitarkkailuun, esimerkiksi vaalikamppailun seuraamiseen sekä vaalien jälkianalyysiin.

Suomi on ilmoittanut valmiudestaan toimia ETYJ:n puheenjohtajana. Tämänhetkisten kaavailujen mukaan kyseeseen voisi tulla järjestön puheenjohtajuus vuonna 2008. Valiokunta kannattaa Suomen ehdokkuutta.

Päätösehdotus

Ulkoasiainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että tämä mietintö lähetetään tiedoksi Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnalle ja hallitukselle.

Helsingissä 18 päivänä toukokuuta 2001

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Liisa Jaakonsaari /sd
vpj. Henrik Lax /r
jäs. Ulla Anttila /vihr
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Antti Kalliomäki /sd
Bjarne Kallis /skl
Ilkka Kanerva /kok
Antero Kekkonen /sd
Kimmo Kiljunen /sd (osittain)

Juha Korkea-aho /kesk
Outi Ojala /vas
Kalevi Olin /sd
Sirpa Pietikäinen /kok
Mirja Ryyänen /kesk
Hannu Takkula /kesk
Ben Zyskowitz /kok
Esko-Juhani Tennilä /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Antti Pelttari .